

TOETSING FLORA- EN FAUNAWET
VOOR DE AANSLUITING N366-NULWEG
TER HOOGTE VAN TER APEL

CONCEPT

TOETSING FLORA- EN FAUNAWET
VOOR DE AANSLUITING N366-NULWEG
TER HOOGTE VAN TER APEL

CONCEPT

Gebruik en overname van gegevens
alleen toegestaan met volledige bronvermelding:

*Buro Bakker (2011);
Toetsing Flora- en faunavet voor de aansluiting N366-Nulweg ter hoogte
van Ter Apel. Buro Bakker adviesburo voor ecologie BV te Assen,
in opdracht van Provincie Groningen.*

in opdracht van:

PROVINCIE GRONINGEN

contactpersoon:

DHR. J. SNIJDERS

uitgevoerd door:

BURO BAKKER ADVIESBURO VOOR ECOLOGIE BV
Weiersloop 9 Postbus 10034 9400 CA Assen - tel. 0592-313389 - info@burobakker.nl

Projectleiding:
Ir. M.S. Van Kerkevoorde

Veldwerk en rapportage:
Ing. M. Oudsboorn

Inhoud

1	INLEIDING.....	1
1.1	AANLEIDING EN DOEL	1
1.2	WETTELIJK KADER	1
1.3	METHODE.....	1
1.4	PLANGEBIED	1
1.5	VOORGENOMEN ONTWIKKELING.....	2
2	FLORA EN FAUNA OP DE LOCATIE: POTENTIES, EFFECTEN EN VERVOLG....	4
2.1	FLORA.....	4
2.2	VOGELS	4
2.3	VLEERMUIZEN	4
2.4	GRONDGEBONDEN ZOOGDIEREN.....	5
2.5	REPTIELEN EN AMFIBIEËN.....	5
2.6	VISSEN.....	5
2.7	ONGEWERVELDEN	5
2.8	LICHT BESCHERMDE SOORTEN.....	6
3	CONCLUSIES	7
3.1	SAMENVATTING MATIG EN ZWAAR BESCHERMDE SOORTEN.....	7
3.2	SAMENVATTING VERVOLG.....	7
4	BRONNEN	8

BIJLAGE I FLORA- EN FAUNAWET

1 INLEIDING

1.1 AANLEIDING EN DOEL

De provincie Groningen is, in het kader van het project "N366 Veilig", voornemens de aansluiting van de Nulweg op de N366 ter hoogte van Ter Apel aan te passen. Effecten op beschermde flora en fauna als gevolg van de gewenste ontwikkeling, kunnen niet op voorhand worden uitgesloten. Buro Bakker is gevraagd om middels een verkennende toetsing (quicks-can) aanwezige beschermde flora en fauna in beeld te brengen en de effecten van de gewenste ontwikkeling op deze soorten te beoordelen.

Met de quickscan wordt eenduidig in beeld gebracht of en welke beschermde soorten in het plangebied aanwezig kunnen zijn. Indien de gewenste ontwikkeling kan leiden tot negatieve effecten voor deze soorten, leidt de quickscan tot aanbevelingen voor vervolgstappen. Het uiteindelijke doel is het afstemmen van de ontwikkeling op de aanwezigheid van beschermde soorten, zodat gewerkt wordt binnen de kaders van de Flora- en faunawet.

1.2 WETTELIJK KADER

De Nederlandse natuurwetgeving is gebaseerd op de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn. De soortbescherming is hierbij uitgewerkt in de Flora- en faunawet. Deze wet beschermt een aantal veelal zeldzame of kwetsbare planten- en diersoorten. Relevant zijn in het kader van deze quickscan vooral de bepalingen die van toepassing zijn op ruimtelijk inrichting en ontwikkeling. De Flora- en faunawet is overal in Nederland van toepassing, ongeacht het type of de omvang van de werkzaamheden of activiteiten.

Er worden in de Flora- en faunawet drie verschillende beschermingsniveaus gehanteerd: een lichte, een matige en een zware bescherming. Voor soorten met een lichte bescherming geldt een algehele vrijstelling van de verbodsbepalingen. Bij matig en zwaar beschermde soorten zijn mitigerende maatregelen van toepassing als effecten van de gewenste ontwikkeling niet uitgesloten kunnen worden. Dit betekent dat ontwerp, planning en/of uitvoering afgestemd moeten worden op de beschermde soorten, zodanig dat de functionaliteit van de verblijfplaats van deze soorten behouden blijft. Een ontheffingsprocedure treedt in werking als mitigatie niet mogelijk is.

Een toelichting op de Flora- en faunawet staat in Bijlage I.

1.3 METHODE

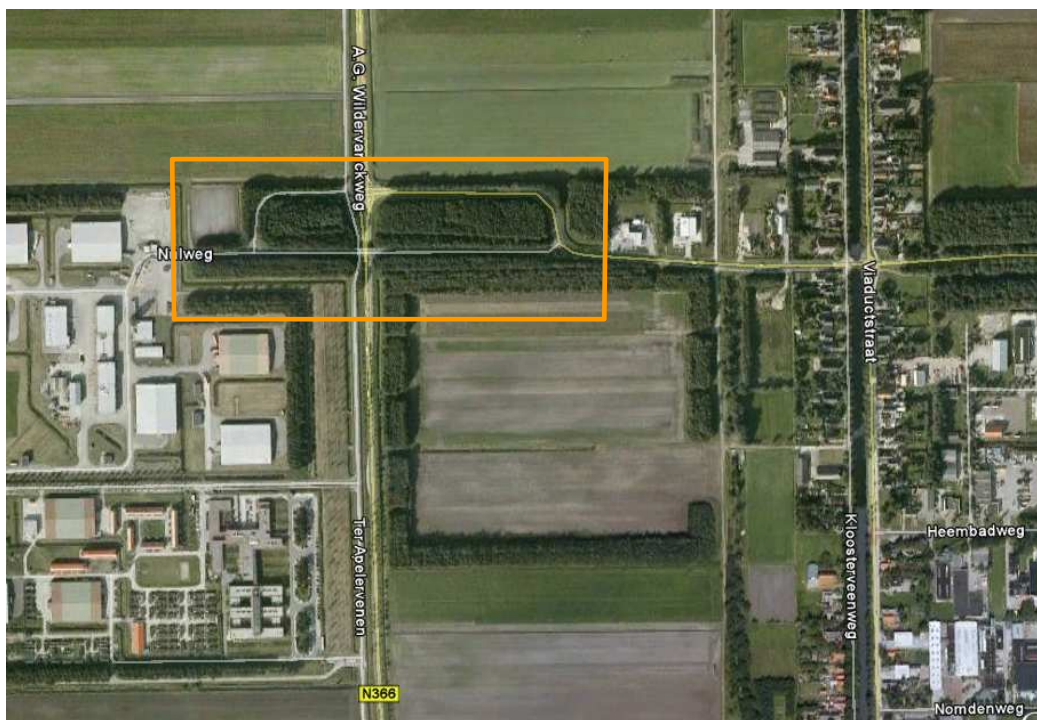
Voor de beschikbare verspreidingsgegevens van beschermde soorten zijn de meest actuele en relevante bronnen geraadpleegd (zie bronnen achter in dit rapport). Op 16 augustus 2011 is een ecologische verkenning in het gebied uitgevoerd. Daarbij is gelet op de aanwezigheid van beschermde flora en fauna. Daarnaast zijn inschattingen gemaakt van het (mogelijke) voorkomen van beschermde soorten op basis van terreinkenmerken.

1.4 PLANGEBIED

Het plangebied betreft de kruisingen van de N366 met de Nulweg (N976) en het omliggende gebied. Er liggen enkele bosperceeltjes evenals watergangen/greppels in de poken van de kruisingen (zie figuur 1).

De uitwisseling tussen de N366 en het onderliggende wegennet gebeurt in de huidige situatie via de oostelijke 'pook' (N976). De Nulweg (N976) is de hoofdroute langs de noordkant van Ter Apel. Het bestaande viaduct over de N366 verbindt voor (vracht)autoverkeer het AZC met de N366 en Ter Apel. Het viaduct is ook van belang voor de ontsluiting van de land-

bouwgronden langs de (parallelweg westelijk van de) N366. Het project aansluiting Nulweg is één van de deelprojecten uit het project 'Realisatie eindbeeld N366'.

Figuur 1. De ligging van het onderzoeksgebied (oranje). (Bron: Google Earth Pro).

Huidige watergang aan de westzijde van de Nulweg

Impressie bosperceel

Figuur 2. Impressie van het plangebied.

1.5 VOorgenomen Ontwikkeling

Het eindbeeld gaat uit van een zogenaamde "dubbele pook". Daarvoor zal een deel van de bestaande parallelweg worden omgebouwd tot westelijke 'pook' met een directe aansluiting op de N366. Er wordt zowel op het oostelijke als op het westelijke kruispunt een rotonde aangelegd. Om hiervoor ruimte te creëren worden gedeeltes van de bospercelen verwijderd. De parallelweg ten noorden van de Nulweg (Ter Apelerven) zal worden verlegd (zie inzet figuur 1). Ook zullen enkele watergangen worden verlegd.

Figuur 3. Toekomstige situatie; ligging/verlegging wegen en fietspaden (roze lijnen), ligging/verlegging greppels (blauw) en wegbermen (groen). Bron: Grontmij, 2011.

2 FLORA EN FAUNA OP DE LOCATIE: POTENTIES, EFFECTEN EN VERVOLG

In de paragrafen 2.1 tot en met 2.7 wordt de (mogelijke) aanwezigheid van zwaar en matig zwaar beschermde flora en fauna besproken. De mogelijke aanwezigheid van deze soorten kan leiden tot de aanbeveling voor vervolgonderzoek of tot een mitigatieopgave. In paragraaf 2.8 wordt ingegaan op de aanwezigheid van licht beschermde soorten. Daarnaast worden de effecten beoordeeld die de voorgenomen ontwikkeling heeft op beschermde flora en fauna.

2.1 FLORA

Voorkomen

Er zijn geen zwaar en matig beschermde soorten aangetroffen. Deze kunnen gezien de terreinkarakteristieken en biotoopeisen worden uitgesloten.

De bospercelen bestaan uit jonge exemplaren Zomereik, Ruwe berk en Wilg. Hazelaar, Meidoorn, Lijsterbes en Braam vormen het struweel. De bermen worden regelmatig gemaaid en zijn voedselrijk met soorten als Paardenbloem, Smalle weegbree en Rode klaver. In de watergangen en op de oevers staan soorten als brandnetel, Fluitenkruid, Grote kattenstaart, Pijlkruid riet en Lisdodde. Langs de Ter Apelervenven staan jonge abelen.

Effecten en vervolg

Niet van toepassing.

2.2 VOGELS

Voorkomen

Er zijn geen jaarrond beschermde nesten van bijvoorbeeld Buizerd of Roek aangetroffen. Ook overige jaarrond beschermde nesten kunnen worden uitgesloten.

Tijdens het veldbezoek zijn in de bospercelen Houtduif, Staartmees en Koolmees waargenomen. Het plangebied biedt voor deze soorten evenals andere soorten zoals Merel en broedgelegenheid. In de watergangen kunnen watervogels zoals Wilde eend en Meerkoet tot broeden komen.

Effecten en vervolg

Jaarrond beschermde soorten

Niet van toepassing.

Algemene broedvogels

Verstorende werkzaamheden zoals kappen/verwijderen van opgaand groen en werkzaamheden aan de watergangen die uitgevoerd worden tijdens het broedseizoen kunnen leiden tot verstoring of vernietiging van nesten. Dergelijke verstoring is niet toegestaan en hiervoor wordt bovendien geen ontheffing verleend. De verstorende werkzaamheden dienen daarom buiten het broedseizoen plaats te vinden. Het broedseizoen loopt globaal van half maart tot half juli.

2.3 VLEERMUIZEN

Verblijfplaatsen

Binnen het plangebied zijn geen mogelijkheden voor gebouwbewonende soorten; bebouwing is niet aanwezig. Het merendeel van de aanwezige bomen zijn zeer jong, deze bevatten (nog) geen holtes en spleten die potentieel geschikt zijn voor boombewonende soorten. In de enkele oudere bomen zijn ook geen potentiële holtes aangetroffen.

Belangrijke vliegroutes

Mogelijk volgen diverse soorten vleermuizen vanuit hun verblijfplaatsen in de bebouwde kom in Ter Apel het opgaand groen langs de Nulweg naar foerageergebieden in het buitengebied. De ontwikkelingen zullen geen significant negatief effect opleveren, aangezien het merendeel van het opgaand groen behouden blijft. In de huidige situatie is straatverlichting aanwezig, zodat mogelijk aanwezige soorten reeds gewend zijn aan de verlichting.

Belangrijk foerageergebied

Het plangebied biedt foerageergelegenheid voor soorten als Gewone dwergvleermuis en Laatvlieger. Deze soorten hebben verblijfplaatsen in bebouwing, dat binnen het plangebied afwezig is. Naar verwachting hebben deze soorten verblijfplaatsen in de bebouwde kom van Ter Apel. Gezien de beperkte oppervlakte maakt het echter geen essentieel onderdeel uit van het foerageergebied voor deze soorten.

Effecten en vervolg

Niet van toepassing.

2.4 GRONDGEBONDEN ZOOGDIEREN

Voorkomen

Het plangebied heeft geen waarde voor zwaar en matig zwaar beschermde soorten zoals Das en Eekhoorn. Er zijn van deze soorten geen burchten en nesten of andere sporen die duiden op aanwezigheid aangetroffen. Ook overige zwaar en matig beschermde soorten kunnen worden uitgesloten.

Effecten en vervolg

Niet van toepassing.

2.5 REPTIELEN EN AMFIBIEËN

Voorkomen

Geschikte omstandigheden voor zwaar en matig zwaar beschermde amfibieën en reptielen ontbreken in het plangebied, waardoor deze soorten uitgesloten worden. De bermen zijn grazig en worden regelmatig gemaaid. De greppels zijn vrij voedselrijk en bevatten beperkte oever- en onderwatervegetatie. Daarnaast zijn er ook geen bekende verspreidingsgegevens van dergelijke soorten in en nabij het plangebied bekend.

Effecten en vervolg

Niet van toepassing.

2.6 VISSSEN

Voorkomen

In de omgeving van Ter Apel zijn geen waarnemingen van de matig beschermde Kleine modderkruiper bekend (Brouwer 2008, vissen.nl, piscaria.nl). Ook overige zwaar en matig zwaar beschermde soorten kunnen op basis van de verspreidingsgegevens en biotoepeisen worden uitgesloten.

Effecten en vervolg

Niet van toepassing.

2.7 ONGEWERVELDEN

Voorkomen

Het plangebied biedt geen geschikt leefgebied voor zwaar en matig zwaar beschermde vlinders, libellen en overige ongewervelden. Aanwezigheid van deze soorten kan worden uitgesloten.

Effecten en vervolg

Niet van toepassing.

2.8 LICHT BESCHERMDE SOORTEN

Voorkomen

Naast de in dit hoofdstuk behandelde matig en zwaar beschermde soorten, zal ook een aantal licht beschermde soorten voorkomen. In tabel 1 is hiervan een overzicht opgenomen.

Tabel 1. Overzicht van licht beschermde soorten die (mogelijk) in het plangebied voorkomen.

Soortgroep	Soort	Type waarneming
Zoogdieren	Ree <i>Capreolus capreolus</i>	Leefgebied aanwezig, diverse veegplekken waargenomen
	Mol <i>Talpa europaea</i>	Molshopen aanwezig
	Egel <i>Erinaceus europaeus</i>	Leefgebied aanwezig
	Bosmuis <i>Apodemus sylvaticus</i>	Leefgebied aanwezig
	Bosspitsmuis <i>Sorex araneus</i>	Leefgebied aanwezig
	Veldmuis <i>Microtus arvalis</i>	Diverse holletjes aanwezig
	Hermelijn <i>Mustela erminea</i>	Foerageergebied aanwezig
	Wezel <i>Mustela nivalis</i>	Foerageergebied aanwezig
	Bunzing <i>Mustela pitorius</i>	Foerageergebied aanwezig
	Haas <i>Lepus europaeus</i>	Exemplaar aanwezig binnen bosperceel, leefgebied aanwezig.
	Vos <i>Vulpes vulpes</i>	Uitwerpselen aangetroffen
Amfibieën	Bruine kikker <i>Rana temporaria</i>	Enkel exemplaar waargenomen. Leefgebied aanwezig
	Bastaardkikker <i>Rana klepton esculenta</i>	Leefgebied aanwezig
	Gewone pad <i>Bufo bufo</i>	Leefgebied aanwezig
	Kleine watersalamander <i>Triturus vulgaris</i>	Leefgebied aanwezig

Effecten en vervolg

De negatieve effecten op licht beschermde planten en dieren zullen niet leiden tot het vernietigen van hele populaties. Het betreft allemaal algemene soorten waarvan de gunstige staat van instandhouding niet in het geding is. Voor deze soorten geldt een algehele vrijstelling. Schade aan soorten waarvoor een vrijstelling geldt voor de Flora- en faunawet hoeft niet te worden gecompenseerd. Op deze soorten is de zorgplicht wel van kracht (artikel 2 Flora- en faunawet). De zorgplicht bepaalt dat men wilde planten en dieren zo min mogelijk schade dient te berokkenen.

Een veelgebruikte invulling van deze zorgplicht bestaat uit het ongeschikt maken van het plangebied voor dieren, door deze enkele dagen voorafgaande aan de werkzaamheden kort af te maaien. Dieren krijgen dan de tijd om het plangebied te verlaten en elders leefgebied te zoeken.

Door de werkzaamheden buiten de voorplantingsperiode en de winterrust uit te voeren, hebben de activiteiten de minst schadelijke effecten. De beste periode om werkzaamheden aan de greppels uit te voeren is september-oktober. Door de watergang vanaf één zijde in de richting van open water te dempen, hebben vissen en amfibieën de mogelijkheid om te vluchten.

3 CONCLUSIES

3.1 SAMENVATTING MATIG EN ZWAAR BESCHERMDE SOORTEN

In het overzicht hieronder is weergegeven welke zwaar beschermde soorten binnen het plangebied voorkomen danwel verwacht worden.

Tabel 2. Overzicht van waargenomen of waarschijnlijk in het plangebied voorkomende zwaar of matig zwaar beschermde fauna.

Soortgroep	Soort	Functie	Beschermingsregime
Vogels	Alle broedvogels	Broedgelegenheid aanwezig	Zwaar beschermd

De overige in het plangebied gevonden en te verwachten soorten zijn licht beschermd. Voor deze soorten geldt een vrijstelling. Een ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet hoeft voor deze soorten niet te worden aangevraagd. De algemene zorgplicht (zie Bijlage 1) is dan wel van kracht.

3.2 SAMENVATTING VERVOLG

Het verwijderen van opgaand groen en werkzaamheden aan de watergangen dienen buiten het broedseizoen (half maart-half juli) plaats te vinden om verstoring/vernietiging van nesten te voorkomen. Eventueel kan binnen het broedseizoen gewerkt worden, wanneer werkzaamheden voor het broedseizoen worden gestart en continu voortduren.

Ten aanzien van de voorkomende licht beschermde soorten hoeven geen vervolgstappen te worden genomen. De zorgplicht is wel van kracht.

4 BRONNEN

Flora

Weeda, E.J., R. Westra, Ch. Westra en T. Westra, 1985 -1994. Nederlandse oecologische flora. Wilde planten en hun relaties deel 1 - 5. KNNV Uitgeverij / IVN.

Vissen

Brouwer, T., B. Crombaghs, A. Dijkstra, A.J. Scheper en P.P. Schollema, 2008. Vissenatlas Groningen Drenthe. Verspreiding van zoetwatervissen in Groningen en Drenthe in de periode 1980 - 2007. Uitgeverij Profiel, Bedum.

www.piscaria.nl

www.vissen.nl

Amfibieën en reptielen

Creemers, R.C.M. & J.J.C.W. van Delft (RAVON) (redactie), 2009. De amfibieën en reptielen van Nederland. Nederlandse fauna 9. Nationaal natuurhistorisch museum Naturalis, European Invertebrate Survey - Nederland, Leiden.

Zoogdieren

Lange, R., P. Twisk, A. van Winden en A. van Diepenbeek, 1994. Zoogdieren van West-Europa. KNNV Uitgeverij.

Kapteyn, K., 1995. Vleermuizen in het landschap. Over hun ecologie, gedrag en verspreiding. Schuyt & Co Uitgevers, Haarlem.

Vogels

DR-loket, 2009. Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten Flora- en faunawet.

SOVON Vogelonderzoek Nederland 2002. Atlas van de Nederlandse Broedvogels 1998 - 2000. Nederlandse fauna 5. Nationaal Natuurhistorisch museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey-Nederland, Leiden.

Insecten

Nederlandse vereniging voor libellenstudie (2008). Brachytron 11(2) Themanummer: actualisatie atlas, NVL,

Overig

www.waarneming.nl

www.telmee.nl

Google Earth Pro. 2009 Tele Atlas.

BIJLAGE I FLORA- EN FAUNAWET

Wetsartikelen

Door de in april 2002 in werking getreden Flora- en faunawet is de verplichting ontstaan om ruimtelijke plannen aan deze wet te toetsen. Het doel van de wet is om in het wild levende planten en dieren te beschermen. Voor dit project zijn de volgende artikelen van de wet relevant:

- Artikel 2 legt een zorgplicht op. Dat houdt in dat ingrepen zodanig worden uitgevoerd dat de beïnvloeding van de in het wild levende soorten planten en dieren minimaal is.
- Artikel 8 verbiedt het plukken, verzamelen, afsnijden, uitsteken, vernielen, beschadigen, ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen van beschermde inheemse planten.
- Artikel 9 verbiedt het doden, verwonden, vangen, bemachtigen of met het oog daarop opsporen van beschermde inheemse dieren.
- Artikel 10 verbiedt het verontrusten van beschermde dieren.
- Artikel 11 verbiedt het beschadigen, vernielen, uithalen, wegnemen of verstoren van nesten of holen van beschermde inheemse dieren.
- Artikel 75 biedt de mogelijkheid ontheffing aan te vragen van de verbodsbepalingen.

Beschermingscategorieën

De Flora- en faunawet in samenhang met het Besluit en de Regeling beschermde dier- en plantensoorten biedt de mogelijkheid tot het verkrijgen van vrijstellingen en ontheffingen van die verboden, mits aan voorwaarden wordt voldaan. De volgende beschermingsregimes worden onderscheiden:

Licht beschermde soorten. Hieronder vallen de zogenaamde tabel 1-soorten. Dit betreft een aantal beschermde, maar algemene soorten in Nederland, waarvan de gunstige staat van instandhouding niet in het geding is. Voor deze soorten geldt op voorhand een vrijstelling, mits bij ingrepen sprake is van de uitvoering van bepaalde werkzaamheden in het kader van bestendig beheer en onderhoud, bestendig gebruik of de uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke ontwikkeling en inrichting.

Matig beschermde soorten. Dit betreft soorten waarvoor niet op voorhand vrijstelling of ontheffing wordt verleend. Voor deze soorten geldt een vrijstelling, als volgens een door de Minister van LNV (thans EL&I) goedgekeurde gedragscode wordt gewerkt. Als niet volgens een gedragscode wordt gewerkt, zal voor deze soorten een ontheffing aangevraagd moeten worden. Deze ontheffing wordt verleend als geen afbreuk wordt gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van de betreffende soorten (de zogenaamde lichte toets).

Zwaar beschermde soorten. Dit zijn soorten die vermeld zijn in bijlage 1 van het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten, alsmede soorten die voorkomen op Bijlage IV van de Habitatrichtlijn alsmede de van nature binnen de Europese Unie voorkomende vogelsoorten. Een ontheffing met betrekking tot deze soorten wordt verleend als wordt voldaan aan drie criteria: 1) er wordt geen afbreuk gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van de betreffende soorten; 2) er is sprake van een in of bij de wet genoemd belang; 3) er is geen andere bevredigende oplossing. Aan de alle drie de criteria moet worden voldaan. Deze vormen gezamenlijk de zogenaamde uitgebreide toets.

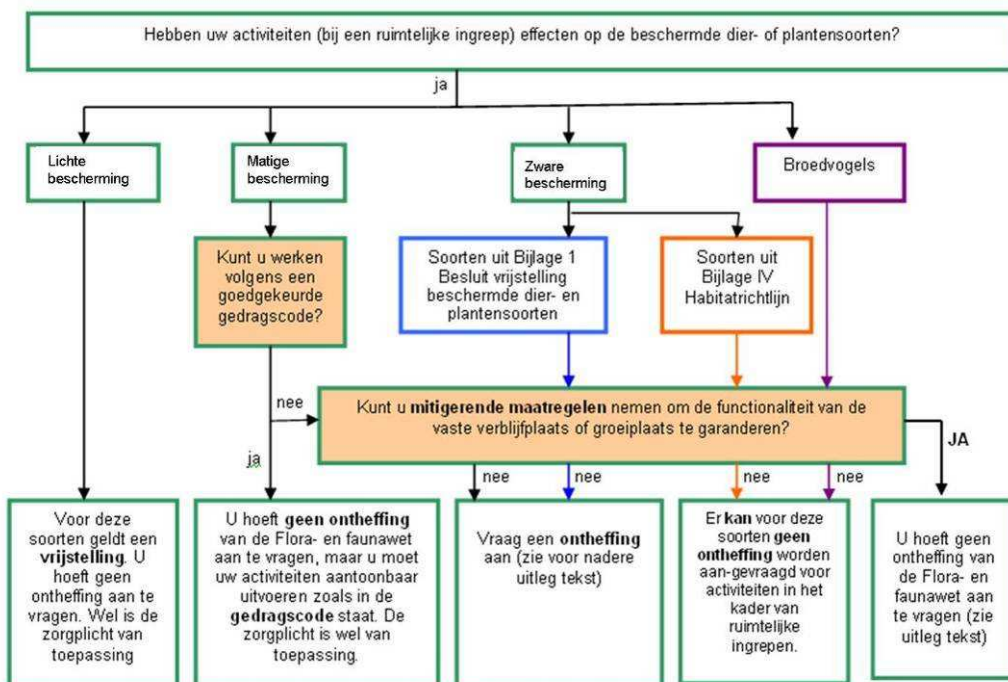
Broedvogels Voor vogels, evenals voor diersoorten genoemd op bijlage IV van de Habitatrichtlijn en bepaalde soorten die bij amvb zijn aangewezen, geldt ingevolge de Flora- en wet het zwaardere beschermingsregime. Dit beschermingsregime is aan de orde bij de ontheffingverlening. Werkzaamheden waarbij nesten of vaste rust- en verblijfplaatsen worden beschadigd, vernield, uitgehaald, weggenomen of verstoord, zijn op grond van artikel 11 Flora-

en faunawet verboden. Voor veel vogels wordt aangenomen dat zij alleen tijdens het broedseizoen een nestplaats respectievelijk een vaste rust- en verblijfplaats hebben en buiten deze periode niet. Om te voorkomen dat in strijd wordt gehandeld met het verbod van artikel 11 Flora- en faunawet, dient in dat geval het broedseizoen te worden ontzien. Voor een kleine groep vogels geldt dat zij hun nestplaatsen respectievelijk hun vaste rust- en verblijfplaatsen jaarrond in gebruik (kunnen) hebben. Deze plaatsen vallen dan ook jaarrond onder het beschermingsregime van artikel 11. De vogelsoorten waarvoor dit geldt, zijn door de Dienst Regelingen van het Ministerie van EL&I vermeld op de "Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten ontheffing Flora- en faunawet ruimtelijke ingreep" van augustus 2009. Door het treffen van mitigerende maatregelen kan worden voorkomen dat in strijd wordt gehandeld met de verbodsbepaling van artikel 11 Flora- en faunawet. Indien aantasting of verstering van de nestplaats of de vaste rust- en verblijfplaats niet te voorkomen is, dient een ontheffingsaanvraag te worden ingediend.

TOETSINGSKADER FLORA- EN FAUNAWET

Stroomschema

Op 26 augustus 2009 is door het toenmalige ministerie van LNV een aangepast beoordelingschema voor de ontheffingsplicht bij ruimtelijke ingrepen gepubliceerd (Min. LNV, 2009). Centraal in deze beoordelingswijze staan de mitigerende maatregelen waarmee de functionele leefomgeving van beschermde planten en dieren behouden moet blijven. Pas als de effecten van de beoogde ruimtelijke ingrepen op beschermde soorten niet gemitigeerd kunnen worden, is er in het kader van de Flora- en faunawet sprake van een ontheffingsplicht. In het stroomschema in figuur A is de beoordelingswijze voor soorten met een verschillend beschermingsregime uitgewerkt.

Figuur A. Stroomschema van de werking van de Flora- en faunawet bij ruimtelijke ingrepen (op basis van: ministerie van LNV, 2009).

Mitigatie als uitgangspunt

Als er bij de effectenbeoordeling van een activiteit is vastgesteld dat negatieve gevolgen op beschermde soorten kunnen optreden (dat wil zeggen: overtreding van de verbodsbepalingen van artikel 8 t/m 12 in de Flora- en faunawet), zijn vervolgstappen aan de orde. Met uitzondering van de categorie 1 soorten, waarvoor een vrijstelling geldt, staat het treffen van mitigerende maatregelen hierbij steeds centraal. Mitigerende maatregelen zijn gericht op het voorkomen van negatieve gevolgen van een activiteit. Onder mitigatie valt bijvoorbeeld het aanpassen van de planning van de werkzaamheden op de aanwezigheid van beschermde soorten, het wegvangen van dieren voorafgaand aan werkzaamheden of het aanbieden van alternatieve verblijf- en foerageerplekken.

De mitigerende maatregelen zijn voldoende als de functionaliteit van het leefgebied continu behouden blijft. Belangrijke aspecten hierbij zijn:

- Het leefgebied omvat naast een voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats ook de foerageergebieden en de migratieroutes die nodig zijn om de verblijfplaats te gebruiken.
- Ook een tijdelijke achteruitgang als gevolg van de activiteit is niet toegestaan. De mitigatie moet dus al werken op het moment dat het negatieve effect van de activiteit optreedt.
- Over het succes van de mitigerende maatregel dient een hoge mate van zekerheid te bestaan. Deze zekerheid kan bijvoorbeeld verkregen worden door wetenschappelijk onderzoek of aantoonbare praktijkervaringen.

Procedures per beschermingscategorie

Uit figuur A. blijkt dat er bij elke beschermingscategorie op een andere manier invulling gegeven kan worden aan de mitigatie van effecten.

Licht beschermde soorten. Voor deze soorten geldt een algehele vrijstelling. Er geldt geen mitigatieverplichting. Wel is de zorgplicht van toepassing. Deze plicht houdt in dat iedereen bij al zijn handelen nadelige gevolgen voor alle in het wild levende dieren en planten zoveel mogelijk moet voorkomen. Het onnodig toebrengen van schade is niet toegestaan.

Matig beschermde soorten. Voor het uitvoeren van mitigerende maatregelen kan bij matig beschermde soorten worden teruggegrepen op een goedgekeurde gedragscode (of eventueel zelf een gedragscode worden opgesteld). Gedragscodes worden opgesteld door sectoren (zoals waterschappen, gemeenten of de bouwsector) en ter goedkeuring voorgelegd aan Dienst Regelingen. Iedereen kan gebruik maken van deze gedragscodes voor zover de betreffende activiteit en het effect hiervan op beschermde soorten in de gedragscode zijn opgenomen. De situatiespecifieke uitwerking van de mitigatie moet dan worden vastgelegd in een ecologisch werkprotocol. Als geen gedragscode beschikbaar is, geldt de werkwijze zoals bij zwaar beschermde -soorten is beschreven.

Zwaar beschermde soorten. Het werken volgens een gedragscode is bij zwaar beschermde soorten niet toegestaan. De mitigerende maatregelen moeten in dit geval worden vastgelegd in een activiteitenplan. In de praktijk zullen de mitigerende maatregelen die in een activiteitenplan worden vastgelegd veel overeenkomst vertonen met een werkprotocol voor matig beschermde soorten. Een wezenlijk verschil is dat er geen goedkeuring van Dienst Regelingen aan een activiteitenplan ten grondslag ligt. Formeel is deze goedkeuring niet nodig; met de uitvoering van mitigerende maatregelen worden negatieve effecten immers voorkomen. Het Ministerie van EL&I adviseert echter wel om het activiteitenplan ter beoordeling aan Dienst Regelingen voor te leggen. Een positieve afwijzing van de aanvraag van Dienst Regelingen verkleint de kans op vertraging, bijvoorbeeld als er iemand bezwaar maakt tegen de plannen.

Vogels. Voor broedvogels bestaat de mitigatie in de regel uit het ontzien van de broedtijd of het treffen van maatregelen om te voorkomen dat vogels in het projectgebied tot broeden komen. Voor soorten met een jaarrond beschermde nestplaats is daarnaast een omgevingscheck vereist. Hierbij moet worden vastgesteld of de soort zelfstandig in de omgeving

een vervangend nest kan vinden. Is dat niet het geval dan moet een alternatief nest worden aangeboden. Als ook dat niet mogelijk is, geldt er een ontheffingsplicht.

Ontheffingsplicht

Op het moment dat de functionaliteit van het leefgebied van beschermde soorten met het uitvoeren van mitigerende maatregelen niet gegarandeerd kan worden, is er sprake van een ontheffingsplicht. De aanvraag voor een ontheffing, of bij een WABO-procedure voor een zogenaamde verklaring van geen bedenkingen, wordt door Dienst Regelingen op de volgende criteria beoordeeld:

1. De gunstige staat van instandhouding van de soort
2. Is er sprake van een wettelijk belang (niet voor matig beschermde soorten)
3. Is er een alternatieve oplossing (niet voor matig beschermde soorten).

Dienst Regelingen zal beoordelen of het wettelijk belang zwaarder weegt dan overtreding van de verbodsbepalingen.

Voor soorten uit Bijlage IV van de Habitatrichtlijn (dit betreft een aantal van de zwaar beschermde soorten, waaronder alle vleermuizen) alsmede voor broedvogels geldt dat ruimtelijke ingrepen geen wettelijk belang zijn voor een ontheffing. Er dient sprake te zijn van een zwaarder belang, zoals volksgezondheid, openbare veiligheid of grote redenen van openbaar belang. Als dit zwaardere belang niet aanwezig is, is voor deze soorten het uitvoeren van voldoende mitigerende maatregelen de enige manier om doorgang aan het initiatief te kunnen geven.

Rode lijsten

Soorten zijn opgenomen in Rode lijsten als ze worden bedreigd in hun voortbestaan. Deze lijsten omvatten verdwenen, ernstig bedreigde, bedreigde, kwetsbare en gevoelige planten en dieren in Nederland, verdeeld over achttien soortgroepen. Maatgevend voor plaatsing op deze lijst is mede de mate van afname van een soort in de afgelopen jaren. De Rode lijst biedt echter geen bescherming zoals de Flora- en faunawet dat doet. Voor het Ministerie van LNV zijn de Rode lijsten mede richtinggevend voor het te voeren natuurbeleid. Het Ministerie streeft ernaar dat een volgende Rode lijst, die per soortgroep elke tien jaar verschijnt, kleiner zal zijn dan de huidige lijst. Hiertoe stimuleert het Ministerie dat bij bescherming en beheer van gebieden rekening wordt gehouden met de Rode lijst-soorten, en dat zo nodig en zo mogelijk aanvullende soortgerichte maatregelen zullen worden genomen. Van de verschillende overheden en terreinbeherende organisaties mag worden verwacht dat zij bij beleid en beheer rekening houden met de Rode lijsten (Ministerie van LNV, 2004). In de Rode lijst worden diverse categorieën onderscheiden:

- ernstig bedreigd (EB): zeer sterk afgenomen en nu zeer zeldzaam;
- bedreigd (BE): sterk afgenomen en nu zeldzaam tot zeer zeldzaam, of zeer sterk afgenomen en nu zeldzaam;
- kwetsbaar (KW): matig afgenomen en nu vrij tot zeer zeldzaam, of sterk tot zeer sterk afgenomen en nu vrij zeldzaam;
- gevoelig (GE): stabiel of toegenomen maar zeer zeldzaam, of sterk tot zeer sterk afgenomen maar nog algemeen.

augustus 2011

Vormgeving:
Joop Striker, Assen